

Stord kommune

Økonomisk handlingsrom mot 2030

Behovskorrigert KOSTRA-analyse av ein konjunkturutsett verftskommune som hostar ein heil by med gjestearbeidarar utan å få skatten. Utan finansiell buffer, tynga av svært høg gjeld og ein erkjent overdimensjonert pleie- og omsorgssektor, står Stord i ein hard, driftsboren snuoperasjon. Eitt funn skil seg ut: pleie og omsorg er sektoren klart over behov — medan staten, ikkje kommunen, får skatten frå verftsaktiviteten.

~1 mrd

kjeldeslett frå ~7 000 gjestearbeidarar ved Aker Solutions Stord går i si heilskap til STATEN — kommunen får ingenting, men ber kostnaden (kap. 2)

+77,7 mill

pleie og omsorg over behovsnivå (2025) — Stords største avvik over behov, og aukande; erkjent overdimensjonert av kommunen sjølv (kap. 3)

0,8 %

disposisjonsfond — nær null buffer; driftsboren, ikkje finansboren, krise (motsett av Asker). Treng ~90 mill nedtrekk i 2026 (kap. 5)

137 %

gjeld av driftsinntektene (kommunens tal; VISER netto lånegjeld 66,3 % er ein smalare definisjon) — ~80 mill finanskostnad, 224. plass i Kommunebarometeret (kap. 2)

Samandrag for kommunestyret: driftsboren snuoperasjon utan buffer

VISER Stord ligg i 2025 **klart over behovsnivå på pleie og omsorg** (+77,7 mill, opp frå +64,6 mill i 2024) — det største avviket. Tre sektorar ligg over behov (PLO, kommunehelse +2,9, barnevern +3,0), grunnskule er på behovsnivå (0,0), og tre ligg under behov: administrasjon –17,0, sosial –16,1 og barnehage –9,3. Det **mest slående under-behov-utslaget er sosial: –16,1 mill, og aukande** (frå –5,9 mill i 2024). Samtidig er økonomien tynn på botnen: disposisjonsfond 0,8 %, netto driftsresultat 0,4 %, og gjelda er svært høg.

TOLKNING Stord er ein konjunkturutsett verftskommune med ein unik strukturell drivar: **~7 000 roterande gjestearbeidarar** ved Aker Solutions Stord (mot ~10 000 fastbuande sysselsette) gjev STATEN ~1 mrd i kjeldesatt, medan kommunen ber kostnaden (brann, legevakt, beredskap) utan å få del i inntekta. Drivaren bak innstrammingane er **ikkje finansmarknaden, men sjølve drifta**: svært høg gjeld (137 % av driftsinntektene, ~80 mill finanskostnad) og inga finansiell buffer (disp.fond 0,8 %) gjer at kommunen treng ~90 mill nedtrekk i 2026 berre for «balanse». Dette er ei **driftsboren krise — motsett av Asker**, som er finansboren. PLO over behov er erkjent overdimensjonert av kommunen sjølv; sosial under behov er aktivt NAV-kutt.

2024 → 2025-utviklinga. Med reviderte 2025-tal er PLO-merforbruket vakse frå +64,6 til +77,7 mill over behov — nett medan kommunen sjølv erkjenner overdimensjonering. Grunnskule fall frå over behov (+9,7) til nøyaktig på behov (0,0) pga. fallande elevtal. Barnevern fall frå +9,4 til +3,0 og kommunehelse frå +6,0 til +2,9. **Sosial gjekk motsett veg** — frå –5,9 til –16,1 mill under behov (aktivt NAV-kutt). Administrasjon (–20,5 → –17,0) og barnehage (–12,4 → –9,3) ligg framleis under behov. 2025 er hovudåret; 2024 vert vist som samanlikning.

AVVIK MOT BEHOV, MILL KR/ÅR	PLO	GRUNNSK.	BARNEH.	KOM.HELSE	SOSIAL	BARNEV.	ADM.
2024 (revidert)	+64,6	+9,7	–12,4	+6,0	–5,9	+9,4	–20,5
2025 (revidert)	+77,7	0,0	–9,3	+2,9	–16,1	+3,0	–17,0

Hovudbiletet i fem punkt

- Gjestearbeidar-paradokset** — ~7 000 gjestearbeidarar gjev staten ~1 mrd i kjeldesatt; kommunen får ingenting, men ber kostnaden og krev ~150 mill kompensasjon (kap. 2).
- Svært høg gjeld er den reelle drivaren** — 137 % av driftsinntektene (VISER netto 66,3 %), ~80 mill finanskostnad, 224. plass i Kommunebarometeret på økonomi (kap. 2).
- Driftsboren, ikkje finansboren, krise** — disp.fond 0,8 %, NDR 0,4 %, inga buffer; treng ~90 mill nedtrekk i 2026 berre for balanse (kap. 5).
- PLO erkjent overdimensjonert** (+77,7 mill over behov) — RHO skal ned 68,8 mill i 2026, inkl. mellombels stenging av 13 institusjonsplassar (kap. 3).
- Sosial under behov er aktivt NAV-kutt** (–16,1 mill) — 10,3 mill på introstønad + svært låg flyktningbusetjing (10 i 2026) (kap. 4).

Det viktigaste skiljet i rapporten. Stord har ikkje primært eit finansproblem, men eit driftsproblem: drifta er for høg i høve inntektene, og det finst ingen buffer å lene seg på. Spørsmålet kommunestyret bør stille er todelt: **kvifor** får ein høgkonjunktur i privat sektor (verftet) kommunekassa så lite att — og kan staten kompensere — og **kor djupt** kan PLO takast ned mot behov utan å treffe forsvarlegheitsgolvet, samtidig som forvaltningsrevisjonen peikar på svak styring i helse-/rustenestene (kap. 3).

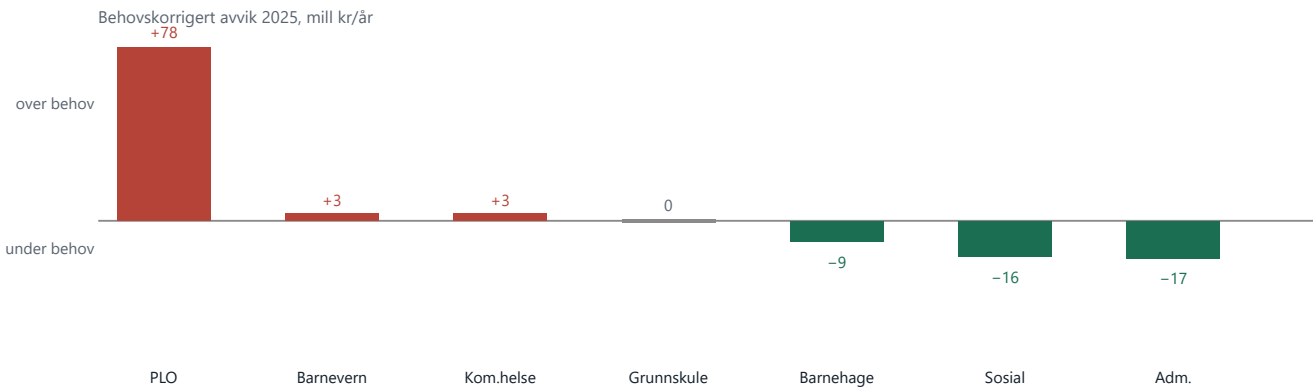
Samanlikningsgrunnlag for PLO-brutto: Drammen, Lier og Fredrikstad. Behovskorrigerings mot Grønt hefte-kriteria. Kapittel 6 dokumenterer metode, kjelder og atterhald — herunder gjeldsavstemminga (137 % vs 66,3 %).

1 · Det behovskorrigerte biletet: PLO klart over, sosial klart under

VISER Korrigert for utgiftsbehovet i inntektssystemet (Grønt hefte) ligg Stord i 2025 klart over behov på pleie og omsorg, og klart under behov på administrasjon, sosial og barnehage:

SEKTOR	AVVIK MILL 2025	AVVIK MILL 2024	RETNING
Pleie og omsorg	+77,7	+64,6	over behov, djupare
Kommunehelse	+2,9	+6,0	over, fallande
Barnevern	+3,0	+9,4	over, fallande
Grunnskule	0,0	+9,7	no på behovsnivå
Barnehage	-9,3	-12,4	under behov
Administrasjon	-17,0	-20,5	klart under behov
Sosial	-16,1	-5,9	aukande under behov

2025 hovudår (reviderte tal, kommunekonsern); 2024 som samanlikning. Forventa = behovsindeks × landssnitt; positivt avvik = over behovsnivå. Folketal-nemnar 2025 = 19 276.

TOLKNING Stords mønster er motsett av Askers: éin sektor (PLO) dominerer over behov, og dei to neste over-behov-sektorane (barnevern, kommunehelse) er fallande mot behovsnivå. PLO åleine veg meir enn alle dei tre under-behov-sektorane til saman. Dette er ikkje breitt overforbruk, men eit konsentrert PLO-trykk — og kommunen sjølv erkjenner at omsorgsnivået er «høgare og meir omfattande enn samanliknbare kommunar». Det reelle analyse-spørsmålet er todelt: kor mykje av PLO-merforbruket er ein indikasjon på effektiviseringspotensial som faktisk kan takast ned mot behov (kap. 3), og kvifor sosial — der mange kommunar ligg over — her ligg under og fallande (kap. 4).

To kvalitative atterhald til behovsbiletet. Drift over behov kan vere reelt høgt behov *eller* ein overdimensjonert struktur. Kommunedirektøren erkjenner det siste: PLO voks i ein «akselererande veksttakt 2020–2023» og må «justerast ned til eit berekraftig nivå». Motsett kan drift under behov vere villa effektivitet *eller* underdekning — administrasjonen (-17,0) ber preg av reell innstramming (LEAN, stillingskutt vidareført), medan sosial (-16,1) er aktive NAV-kutt med risiko som bør følgjast (kap. 4).

2 · Verftskommunen som hostar ein heil by — men ikkje får skatten

VISER Aker Solutions Stord roterer ~7 000 gjestearbeidarar gjennom verftet (mot ~10 000 sysselsette fastbuande), med 3 750 innkvarteringsplassar hausten 2024. Desse betaler kjeldeskatt (flat 25 %) som går i si heilskap til STATEN — anslagsvis **nær 1 mrd kr/år** — medan Stord kommune ber kostnaden (brann, legevakt, beredskap, infrastruktur) utan å få del i inntekta. Kommunedirektør Tommy Johansen kallar det «urettferdig og beklageleg»; ordførar Sigbjørn Framnes (Frp) har bedt om ei pilotordning med direkte statleg kompensasjon (krav ~150 mill).

TOLKNING Dette er kjernen i Stords «økonomiske personlegdom»: ein høgkonjunktur i privat sektor gjev kommunekassa lite att, samtidig som aktiviteten pressar tenestene. Industristaden har vore konjunkturutsett sidan ~1920; industri/produksjon fall frå over halvparten av sysselsetjinga (1970-talet) til ~25 % i 2023. Konjunkturkoplinga er indirekte: høg verftsaktivitet gjev staten (ikkje kommunen) skatt, medan eit framtidig fall i offshore-ordrar ville ramme skattegrunnlaget direkte. Paradokset er strukturelt og ikkje styrbart lokalt — det er nett difor kommunen ber om ei statleg kompensasjonsordning.

Svært høg gjeld — den reelle drivaren bak innstrammingane

GJELD / FINANS 2025	VERDI	REFERANSE / KOMMENTAR
Netto lånegjeld (VISER, KOSTRA)	66,3 %	av brutto driftsinntekter — smalare, NETTO-definisjon
Gjeld av driftsinntektene (kommunens tal)	137 %	kommunedirektøren; truleg brutto inkl. VAR/sjølvkost — mot tilrådd 75 %
Finanskostnad	~80 mill	stadig større del av frie inntekter til renter/avdrag
Vedlikehaldsetterslep	160 mill	anslag — skjult forplikting
Kommunebarometeret, økonomi	224. plass	(samla nr. 33 av alle parameter)

Reviderte tal (KOSTRA, kommunekonsern). Folketal-nemnar 2025 = 19 276.

Avstemming av gjeldstalet — ulik nemnar, ikkje motstrid. VISER oppgjev netto lånegjeld **66,3 %** (av brutto driftsinntekter, KOSTRA-definisjon). Kommunedirektøren oppgjev **137 %** «av driftsinntektene». Differansen skuldast truleg ulik definisjon (kommunen ser ut til å bruke BRUTTO lånegjeld inkl. VAR/sjølvkost og/eller eksklusiv utlån/ubrukte lånemidlar, medan VISER-talet er NETTO lånegjeld). Begge peikar same veg: høg gjeld. Bruk 66,3 % som VISER og 137 % som kommunens eige tal — talet bør avstemmast mot årsrekneskap 2024 og KOSTRA (sjå kap. 6).

TOLKNING Gjelda gjer at ein stadig større del av frie inntekter går til renter og avdrag (~80 mill), og forsterkar driftspresset. Investeringsbudsjettet er lagt om til 10-årsperspektiv med «pottar» nettopp for å dempe gjeldsveksten, og ny sjukeheim (Tjødnaio) kan først realiserast når drifta er teken ned. Dette er ein **driftsboren, ikkje finansboren, situasjon** (kap. 5): det er sjølve drifta som er for høg i høve inntektene, men gjeldsbyrda er det som tek bort handlingsrommet til å vente.

3 · Pleie og omsorg: erkjent overdimensjonert — ikkje rein raushet

VISER PLO er den **klart største sektoren over behov**: +77,7 mill i 2025, opp frå +64,6 mill i 2024. PLO-brutto er **36 760 kr/innb**. Drill-down på funksjon og art:

PLO-STRUKTUR 2025	KR/INNB	ARTER / NØKKELTAL 2025	VERDI
SUM PLO brutto	36 760	Lønn, kr/innb	31 347
— Institusjon (253+261)	11 330	Kjøp frå private, kr/innb	2 020
— Heimebaserte (254+257+258)	23 377	Refusjon ressurskrevjande, kr/innb	3 023
herav funksjon 257	13 317	Brutto per institusjonsplass, kr	1 874 709
		Andel 80+ langtidsopphald	5,6 %

Landssnitt PLO netto (Landet utan Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582. Folketal-nemnar 2025 = 19 276.

TOLKNING Kommunedirektøren er uvanleg open: «Samanlikna med kommunar i same kostragruppe nyttar Stord meir pengar på helse. Analysar tyder på at Stord leverer effektivt, men på eit **HØGARE NIVÅ** og i eit **STØRRE OMFANG** enn andre kommunar.» To drivarar peikar seg ut: (1) eldrebølgja — fleire med demens og medisinsk skrøpelegheit; (2) **yngreomsorga** (tenester til under-67 med psykisk utviklingshemming, autisme, psykiske lidingar, rus) — nasjonalt opp frå 26 % (1998) til 43 % (2022) av omsorgsbudsjetta, særleg i eining for habilitering. Den tunge strukturen mot heimebaserte tenester (funksjon 257 åleine 13 317 kr/innb) er forenleg med ein dyr, kompleks brukarmasse. Dette er altså **ikkje rein raushet, men ein erkjent overbygd struktur** som no skal ned — ein indikasjon på effektiviseringspotensial kommunen sjølv har identifisert.

RHO skal ned 68,8 mill i 2026. For å tilpasse til ramma rår kommunedirektøren til å drifte institusjon frå berre to lokasjonar (Tjødnalio + Stord sjukeheim), **mellombels stenge 13 plassar på Knutsåsen** (renovering, omgjering til «omsorg pluss»), og byggje nytt på Tjødnalio. Dekningsgrad sjukeheim ventast ned mot ~13–14 %. RHO åleine står for 68,8 mill av nedtrekket (28,8 mill nye tiltak + 40 mill tidlegare ikkje-realiserte). Bakteppe: **RHO-merforbruk 22,9 mill i 2024** — «frå vondt til verre» (h-avis).

RAUD-LAG **Forvaltningsrevisjon psykisk helse/rus (Deloitte, mai 2025).** Hovudfunn: Stord har «i liten grad etablert ei systematisk styring» av psykisk helse-/rustenester — **svakt internkontroll-/styringssystem**, uklart koordineringsansvar for pasientforløp, kapasitetsutfordringar ved Tildelingskontoret med ~5 mnd saksbehandling i to stikkprøvesaker, og **berre éin aktiv individuell plan** på undersøkingstidspunktet (risiko mot forsvarleg tid, hol. § 4-1). Dette treffer nett RHO-området der kommunen både ligg over behov OG kuttar hardest — og tyder på at styring/internkontroll har stått svakare enn tenestevolumet skulle tilseie. **Statleg tilsyn medisindispensar (sep 2024): INGEN lovbrøt**, berre dokumentasjonsmanglar.

Kvifor dette er rapportens hovudfunn. I ein kommune utan finansiell buffer er det erkjent overdimensjonerte PLO-trykket (+77,7 mill) både den største enkeltkjelda til driftsubalanse OG det største handlingsrommet — RHO åleine ber 68,8 mill av nedtrekket. Tolkninga er at nedtrekket er ein reell indikasjon på effektiviseringspotensial kommunen sjølv har peika på, men at golvet er forsvarlegheitskravet (hol. § 4-1). Kutt i ein sektor der forvaltningsrevisjonen alt har funne svak styring,

må difor følgjast nøye — ikkje for å bremse omstillinga, men for at nedtrekket ikkje skal svekke ei teneste som tilsynsmessig alt står svakt.

4 · Sosial under behov: aktivt NAV-kutt, ikkje openberr underdekning

VISER Sosial er det **mest slåande under-behov-utslaget**: –16,1 mill i 2025, opp frå –5,9 mill i 2024 — ein kraftig auke i avstanden under behov. Dette står i kontrast til mange kommunar, der sosial ligg over behov (flyktning-/Ukraina-drive).

TOLKNING Avviket forklarast **ikkje** av openberr underdekning, men av aktive val kommunen styrer sjølv:

1. **Aktivt NAV-kutt.** I 2026 er det største enkelttiltaket i RHO nett «Redusera budsjettpostar NAV (introstønad m.v.)» = **+10,3 mill kr.** Dette dreg sosial-forbruket ned under behovsnivå.
2. **Svært låg flyktningbusetjing.** Stord buset relativt få flyktningar — kommunedirektøren legg til grunn berre **10 nye i 2026** — mot tung flyktning-/Ukraina-drive sosialhjelp i mange andre kommunar.
3. **Underfinansiering av integreringstilskot.** Kommunen melder at integreringstilskotet er underfinansiert, noko som forsterkar tendensen til å halde sosial-budsjettet stramt.

Kombinasjonen gjev risiko som bør følgjast. Låg busetjing + aktive NAV-kutt forklarar truleg kvifor Stord ligg UNDER behov på sosial der mange kommunar ligg over. Dette er sannsynleg **reell innstramming / låg behovsdriving, ikkje openberr underdekning** — men kuttakta gjev risiko som bør følgjast. Sosialhjelp er ei rettsbasert yting; nivået kan ikkje fritt kuttast ned utan å treffe sosialtenestelova sitt golv.

SAMANHENG **Administrasjon under behov er truleg reell effektivitet.** Administrasjonsbudsjettet (–17,0 mill under behov) er «i hovudsak vidareført på nivå med 2025»; fjorårets stillingskutt er vidareført, og kommunen køyrer LEAN-metodikk. Eit administrasjonsbudsjett godt under behov i ein kommune som har kutta i åresvis ber preg av reell innstramming, ikkje skjult underdekning. Barnehage (–9,3) er strukturelt under behov fordi 80 % av barnehagane er private (14 av 19) — kommunal eigenproduksjon er liten.

Den ærlege lesinga av under-behov-sektorane. I motsetnad til PLO (erkjent overdimensjonert) er dei tre under-behov-sektorane ikkje uttrykk for éin felles drivar: administrasjon er reell effektivitet, barnehage er strukturell (privat-andel), og sosial er aktivt politisk kutt. Sosial er den einaste der kuttakta gjev ein reell forsvarlegheitsrisiko som kommunestyret bør halde auge med — særleg fordi same brukargruppe (rus/psykisk helse) er den forvaltningsrevisjonen alt peikar på som svakt styrt (kap. 3).

5 · Handlingsrom: driftsboren krise, ubrukt eigedomsskatt og statleg kompensasjon

% AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER	2025	REFERANSE / KOMMENTAR
Netto driftsresultat	0,4	tynt; langt under TBU-anbefaling 1,75
Disposisjonsfond	0,8	nær null — inga buffer, svært sårbar for merforbruk
Netto lånegjeld	66,3	VISER; kommunens eige tal 137 % (annan nemnar, kap. 2)
Sjukefråvær (legemeldt)	9,0 %	landssnitt 7,7 % — kommunen stadfestar «svært høgt»

Reviderte tal (KOSTRA, kommunekonsern). NDR = netto driftsresultat.

Driftsboren, ikkje finansboren — motsett av Asker. I motsetnad til Asker (energifond) har Stord **inga finansiell buffer** å lene seg på; det er sjølve DRIFTA som er for høg i høve inntektene. Eit disposisjonsfond på **0,8 %** er nær null — kommunen har ikkje reservar og er difor svært sårbar for nye merforbruk (jf. RHO 22,9 mill i 2024). For 2026 legg kommunedirektøren opp til eit samla **nedtrekk på ~90 mill** (inkl. overheng frå 2025) berre for å kome «i balanse med forventa inntekter». Resultatet er dårleg uavhengig av finansmarknaden — men finanskostnadene (~80 mill) gjer at stadig meir av frie inntekter går til renter/avdrag.

Inntektssida og kompensasjon

GREP	LAG	STATUS	FRIKSJON
I1 Eigedomsskatt — finst alt, men +1 promille ligg på «moglege tiltak»-lista (12,7 mill)	Inntekt	ikkje innlagt	høg
I2 Statleg kjeldeslott-kompensasjon — pilotordning for gjestearbeidar-kommunar (krav ~150 mill)	Stat	ikkje innført	høg

VISER I motsetnad til Asker har Stord **eigedomsskatt**, men brukar han ikkje fullt ut: +1 promille frå 2026 ville gjeve 12,7 mill, men står på «moglege tiltak»-lista (ikkje innlagt). Andre tiltak på lista: parkeringsavgift Leirvik (2,1 mill), redusere kommunestyret til 27 representantar (0,3 mill), nedlegging av Hamna kontaktsenter (2,3 mill). Kommunen meiner han er «kraftig underkompensert frå staten» (anslag 25 mill) på deflator, pensjon, fastlege og ressurskrevjande tenestemottakarar.

TOLKNING Stords handlingsrom er smalare enn Askers — det finst inga buffer, og dei store velferdstenestene gjev ikkje rom for djupare kutt utan kapasitetsrisiko (PLO ligg over behov, men er erkjent overdimensjonert og kuttast alt 68,8 mill; sosial ligg alt under behov). To grep skil seg ut: (a) **eigedomsskatten er ubrukt handlingsrom** — at +1 promille står på «moglege tiltak» og ikkje er innlagt syner at handlingsrommet finst, men ikkje vert teke ut (politisk reservasjon); (b) **gjestearbeidar-kompensasjonen** er det einaste grepet som matchar storleiken på problemet (~150 mill mot eit nedtrekk på ~90 mill), men det krev statleg vedtak utanfor kommunens kontroll.

Handlingsromslogikken. Det reelle valet står mellom (a) å gjennomføre den erkjende PLO-omstillinga (RHO -68,8 mill) med forsvarlegheitsrisiko i ein sektor som alt er svakt styrt, (b) å ta ut den ubrukte eigedomsskatten (+12,7 mill ved +1 promille), eller (c) å vinne fram med kravet om statleg kjeldeskatt-kompensasjon (~150 mill). Berre (c) matchar storleiken på den driftsborne ubalansen — men ho ligg utanfor kommunens kontroll. Dette er eit **politisk og strukturelt val**, ikkje eit identifiseringsproblem.

6 · Metode, kvalitetssikring og atterhald

VISER / TOLKNING-skiljet

Gjennom heile rapporten skil vi **VISER** (tal med kjelde) frå **TOLKNING** (vurdering). Dei behovskorrigererte avvika, PLO-drill-down, finansindikatorane, gjestearbeidartala og gjeldstala er VISER. Forklaringa på PLO-overdimensjoneringa, gjeldsavstemminga (137 % vs 66,3 %) og vurderinga av om under-behov-drifta er villa effektivitet eller underdekning er TOLKNING. Språkregelen er konsekvent: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «sløsing».

Kjelder

- **SSB / KOSTRA** — reviderte 2025-tal, kommunekonsern (publisert 16.06.2026); behovskorrigererte avvik, PLO-funksjons- og artsdata, finansindikatorar.
- **Grønt hefte (KDD)** — utgiftsbehov/kostnadsnøklar for behovskorrigeringa og inntektssystemet.
- **Stord kommune, budsjett- og økonomiplan 2026–2029** (kommunedirektør Tommy Johansen) — gjeld 137 %, ~80 mill finanskostnad, RHO –68,8 mill, NAV-kutt 10,3 mill, eigedomsskatt-opisjon, underkompensasjon.
- **Deloitte forvaltningsrevisjon** — psykisk helse/rus (mai 2025): svak systematisk styring/internkontroll, ~5 mnd saksbehandling, berre 1 aktiv individuell plan, risiko mot hol. § 4-1.
- **Helsetilsynet / Statsforvaltaren** — medisindispensar-tilsyn (sep 2024): INGEN lovbrøt, berre dokumentasjonsmanglar.
- **NRK Vestland / h-avis** — gjestearbeidar-paradokset (~7 000 / ~1 mrd / krav ~150 mill); RHO-merforbruk 22,9 mill (2024).

Atterhald

1. **Gjeldsdefinisjonen (137 % vs 66,3 %)** er ikkje fullt avstemt — truleg brutto vs netto lånegjeld og ulik nemnar. VISER netto 66,3 % er KOSTRA; 137 % er kommunens eige tal. Bør sjekkast mot årsrekneskap 2024 og KOSTRA.
2. **Gjestearbeidartala (7 000 / 3 750 plassar / ~1 mrd)** er kommunens eigne anslag via NRK-omtale, ikkje uavhengig verifisert.
3. **Eksakte 2024-resultattal** (NDR i kr, fondsrørslar) vart ikkje verifisert direkte — Framsikt-versjonane av årsrekneskapen er JavaScript-rendra. RHO-merforbruket 22,9 mill (2024) er stadfesta via h-avis, ikkje primærkjelde. NDR 0,4 % / disp.fond 0,8 % / netto lånegjeld 66,3 % er VISER-tal frå faktaarket.
4. **PLO-funksjonssplitten** (institusjon/heimebaserte) er føringssensitiv mellom kommunar; sum PLO er robust.
5. **Ingen reindyrka økonomistyrings-forvaltningsrevisjon** for Stord 2023–2025 vart lokalisert; psykisk helse/rus 2025 er den nærmaste forvaltningsrevisjonen.

Kva analysen bevisst ikkje gjer. Han les ikkje PLO-merforbruket som «sløsing» — kommunen sjølv erkjenner overdimensjonering og kuttar 68,8 mill — men som ein indikasjon på effektiviseringspotensial med eit forsvarlegheitsgolv. Han les ikkje sosial under behov som rein underdekning, men som aktivt politisk kutt med risiko som bør følgjast. Hovudfunnet — gjestearbeidar-paradokset og den erkjent overdimensjonerte PLO-sektoren — og hovudatterhaldet — gjeldsavstemminga — er rapportens to viktigaste lesingar.

Kjelder: SSB/KOSTRA (reviderte 2025-tal, kommunekonsern, publisert 16.06.2026) · Grønt hefte 2025/2026 (KDD) · Stord kommune budsjett- og økonomiplan 2026–2029 · Deloitte forvaltningsrevisjon psykisk helse/rus (mai 2025) · Helsetilsynet/Statsforvaltaren (medisindispensar-tilsyn sep 2024) · NRK Vestland · h-avis. Hovudår 2025; 2024 som samanlikning. Analysen følgjer VISER/TOLKNING-skiljet og språkregelen om «effektiviseringspotensial».